

Beslut

Datum
2007-06-28

Diarienummer
2349-2890/2007

Näringsdepartementet
10333 Stockholm

Miljödepartementet
10333 Stockholm

En första redovisning ang. den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007 – 2013

1 Utgångspunkter

Boverket ska enligt sitt regleringsbrev för budgetåret 2007 senast den 2 juli 2007 göra en första redovisning till regeringen (Näringsdepartementet och Miljödepartementet) utifrån den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning. Ytterligare redovisning till regeringen ska göras av Boverket i verkets kommande årsredovisning.

Hållbar utveckling är ett övergripande mål för såväl Sverige som EU. Boverket är en viktig hållbarhetsmyndighet. Att främja en hållbar regional utveckling kan innebära att prioritera lösningar som ger samverkans effekter mellan ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet samtidigt som väl underbyggda avvägningar mellan motstående intressen och konflikter mellan de tre hållbarhetsdimensionerna måste göras. Detta ställer i sin tur bland annat stora krav på en väl fungerande tvärsektoriell samverkan och sektorsamordning för att uppnå helhetslösningar. Den fysiska planeringen är sektorsövergripande och syftar enligt plan- och bygglagen när så erfordras till ändamålsenliga avvägningar mellan olika intressen.

Den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning ska ligga till grund för en ökad samordning av den regionala utvecklingspolitiken. Den ska tydliggöra nationella prioriteringar och vara utgångspunkt för myndigheternas agerande utifrån olika regionala förutsättningar samt fungera som en plattform för samspel mellan lokal, regional, nationell och europeisk nivå. Strategin utgör dessutom en bas för genomförandet av såväl EU:s sammanhållningspolitik som den nationella regionala utvecklingspolitiken. I strategin konstateras bl.a.:

- att det mellan aktörer på nationell, regional och lokal nivå behövs väl fungerande samverkansprocesser och dialoger om det regionala utvecklingsarbetet,

- att regeringen genom inrättandet av ett nationellt forum för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och samsättning vill skapa en arena för en kontinuerlig politisk dialog mellan nationella och regionala företrädare,
- att det vart tredje år, 2009 och 2012, ska ske en fördjupad avstämning av den nationella strategin,
- att den statliga sektorssamordningen behöver förbättras för att underlätta samverkan och tydliggöra prioriteringar gentemot den regionala nivån och
- att regeringen genom bildandet av tematiska myndighetsgrupperingar kring prioriteringar i strategin vill stimulera de nationella myndigheternas medverkan i det regionala utvecklingsarbetet.

Som underlag för dessa dialog- och samverkansprocesser betonas särskilt betydelsen av uppföljning och lärande. Den fördjupade avstämningen av strategin som ska ske både på EU-nivå och nationellt 2009 och 2012 är två viktiga tillfällen då ett utvecklat analysmaterial bör komma till användning.

Boverket koncentrerar sig i denna första redovisning främst till vilka av den nationella strategins prioriteringar som myndigheten utgår ifrån.

2 Boverkets verksamhet

Boverket är enligt sin instruktion central förvaltningsmyndighet för frågor om byggd miljö och hushållning med mark- och vattenområden, för fysisk planering, byggande och förvaltning av bebyggelsen och för boendefrågor. Verket svarar också för den centrala administrationen av statligt bostadsstöd.

Boverket ska inom sina ansvarsområden främja en hållbar utveckling.

Boverket har enligt plan- och bygglagen den allmänna uppsikten över plan- och byggnadsväsendet i landet. Verket ska bland annat även samordna de statliga myndigheternas arbete med underlag för tillämpningen av plan- och bygglagen och för tillämpningen av 3 och 4 kap. miljöbalken (bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden samt för hushållning med mark och vatten för vissa områden) samt dessutom för 6 kap. 19 – 21 §§ miljöbalken (planer och planeringsunderlag). Verkets samordningsansvar fullgörs bland annat genom återkommande möten med berörda centrala sektorsmyndigheter.

Verket ansvarar också för samordning, uppföljning och utvärdering m.m. av miljö kvalitetsmålet "God byggd miljö" och av den övergripande miljömålsfrågan om fysisk planering och hushållning med mark och vatten samt byggnader och har ett särskilt sektorsansvar för miljöfrågor och handikappfrågor med anknytning till verkets verksamhetsområde.

Verket ska beakta de konsekvenser som verksamheten kan få i frågor som rör boendesegregation, folkhälsan samt kvinnor, män, barn, ungdomar, äldre, personer med utländsk bakgrund, funktionshindrade m. fl.

Boverket ska bedriva sin verksamhet genom att meddela föreskrifter, ha uppsikt och tillsyn, handlägga förvaltningsärenden, informera om nya eller ändrade regler, följa tillämpningen av lagar och förordningar, utvärdera effekterna av tillämpningen och lämna förslag till regeringen om de åtgärder som behövs för att syftet med reglerna ska nås, samordna de statliga myndigheternas arbete i främst de avseenden som anges ovan, bygga upp och sprida kunskap om sektorns miljöpåverkan, biträda regeringen med yttranden och utredningar mm samt medverka i internationellt samarbete, bidra med underlag och expertkunskap för det arbete som regeringen bedriver nationellt och internationellt samt verka för omställning till ett ekologiskt uthålligt energisystem och särskilt främja utbyggnaden av vindkraft.

3 Boverkets insatser för att i samverkan ta fram underlag för territoriella analyser

I och med arbetet med att ta fram en strategi för regional utveckling i Sverige som inleddes 2005 och som lades fram 2007 som "Nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013" involverades Boverket i arbetet med att ta fram ett underlagsmaterial som beskrev territoriella egenskaper och särdrag samt regional utveckling ur ett nationellt perspektiv. Behovet av ett analysunderlag motiverades utifrån att om de regionala anpassningarna av politik och utvecklingsinsatser ska bli så bra som möjligt måste det finnas ett uppdaterat analysunderlag som beskriver territoriella egenskaper och särdrag samt regional utveckling i såväl ett nationellt som internationellt perspektiv. I den arbetsgrupp som bildades ingick NUTEK, Boverket, Glesbygdsverket och Nordregio samt Näringsdepartementet som sammankallande. Arbetsgruppen har sedermera utvidgats till att innefatta även ITPS och SIKÅ. Analysarbetet kommer nu att fortsätta under hösten 2007.

Ett ytterligare skäl till behovet av ett utvecklat nationellt territoriellt analysunderlag står att finna i regionernas framtida arbete med regionala utvecklingsstrategier. Den nationella bilden av regionernas strukturella förutsättningar och utveckling i ett gränsöverskridande funktionellt och europeiskt perspektiv bör kunna bli ett viktigt komplement till den omvärldsanalys som regionerna själva genomför.

Det finns intressanta kopplingar mellan bland andra Boverket och Glesbygdsverket inom ramen för analysarbetet. Båda verken intresserar sig för utvecklingen av geografiska informationssystem och koordinatsatt statistik som grund för analyser som kan ge förbättrad och ny information om regional utveckling i olika delar av landet. Myndigheternas olika fokus - Glesbygdsverket mot utvecklingen i landets gles- och landsbygder och Boverket mot stads- och tätortslandskapet samt koppling mellan stad och land - kompletterar varandra väl. Förutsättningarna synes därför vara goda för att undersöka möjligheterna till konkreta samarbetsprojekt, särskilt rörande

utvecklingen av metoder och analysunderlag avseende territoriella förutsättningar och utvecklingsförlopp.

Boverkets ambition i det fortsatta arbetet med ett nationellt territoriellt analysunderlag kommer att inriktas på att konsolidera sin roll i det nationella territoriella utvecklingsarbetet. Fysisk planering spelar en grundläggande roll i den bärkraftiga och integrerande samhällsplanering som territoriell utvecklingsplanering med internationella förtecken innebär. De olika aspekter som vägs in i den fysiska planeringen och det långa tidsperspektiv som ofta kännetecknar denna form av övergripande planering utgör en grundläggande del av samhällsplaneringen som den territoriella utvecklingspolitiken är en del av och som samspelar med de skilda planeringsaktiviteter som bidrar till formandet av den samhällsutveckling som eftersträvas från politiskt håll. Till stöd för utformandet av politiken behövs ett empiriskt-analytiskt planeringsunderlag av hög kvalitet som belyser rumsliga förhållanden och trender i form av bl.a. kartor, data och analyser. Boverket har under de senaste åren skaffat sig gott underlag för detta, vilket kan nyttiggöras i ett fortsatt arbete med rumslig analys.

4 Kommunal fysisk planering och regional utvecklingsplanering

Utveckling av fysiska strukturer som kommunikationer, bostadsområden och grönsstruktur är strategiska. De regionala och nationella strukturerna behöver vägas in tillsammans med utvecklingen av den fysiska strukturen inom den enskilda kommunen. Olika regioner har olika förutsättningar för att utveckla mer eller mindre • erkärniga strukturer. Pendlingsmöjligheter med kollektiva kommunikationer är av särskild betydelse.

Det regionala utvecklingsprogrammet är en samlad utvecklingsstrategi för regionen, men också ett viktigt underlag för förhandling med staten på central nivå. Förhållandet mellan kommunernas översiktsplanering och den regionala utvecklingsplaneringen är delvis reglerat genom den statliga förordningen (2003:595) om regionalt utvecklingsarbete. I denna anges att det regionala utvecklingsarbetet ska beakta den kommunala översiktsplaneringen. Kommunerna har ansvar såväl för att ha en aktuell översiktsplan för hela kommunens yta som för att ta fram riktlinjer för bostadsförsörjningen enligt 1 § lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. De båda planeringsinstrumenten bör samverka. I båda fallen är det angeläget med samråd mellan grannkommuner och med ett regionalt perspektiv.

I den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning understryks att det regionala utvecklingsprogrammet ska beakta översiktsplaneringen i berörda kommuner samt utnyttja befintliga kommunala analyser och program.

Ett växande antal kommuner har uppmärksammat behovet av att utveckla den kommunomfattande översiktsplanen till att behandla strategiska frågor som har betydelse för kommunens framtida utveckling.

Detta är en grundförutsättning för en god dialog mellan kommunal och regional strategisk planering. En tydligt uttryckt kommunal strategi för utvecklingen behöver • nnas i översiktsplanen, som kontaktyta med den regionala utvecklingsplaneringen.

Boverket ska enligt sitt regleringsbrev bedöma hur det regionala perspektivet beaktas i kommunernas fysiska planering och hur mellan-kommunal samverkan kan främjas och hur kommunernas översiktsplanering utvecklas, hålls aktuell, kommer till användning i efterföljande beslut och beaktas i det regionala utvecklingsarbetet. Detta tas upp i arbetet med metodhandböcker med vägledning för den fysiska översiktsplaneringen.

5 Boverket och den nationella strategins strategiska inriktning, prioriteringar och riktlinjer

Boverket berörs av alla de nationella strategiska prioriteringarna i strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning och särskilt av prioriteringen "Tillgänglighet" samt av prioriteringen "Strategiskt gränsöverskridande samarbete".

Mot denna bakgrund behandlas de två prioriteterna "Tillgänglighet" och "Strategiskt gränsöverskridande samarbete" mer utförligt i det följande. Dessutom berör Boverket mer i korthet prioriteterna "Innovation och förnyelse" samt "Kompetensförsörjning och utökat arbetskraftsutbud".

Utifrån Boverkets ansvars- och kompetensområden är de geografiska - territoriella - förutsättningarna av stor vikt i verkets arbete. Bebyggelseutveckling och boendefrågor med utgångspunkt från god och attraktiv boendemiljö och livsmiljö är strategiskt i "kedjan" bostad – kommunikationer – arbetsplats/studieort.

Verket deltar i arbetet med regionala tillväxtprogram, RTP, i samverkan på central nivå med främst NUTEK. Inom strukturfondsområdet medverkar verket i främst Interreg och Mål 2.

5.1 Innovation och förnyelse

I strategin pekas det på att bevarat, vårdat och utvecklat natur- och kulturarv samt kultur bidrar till att skapa attraktiva miljöer för boende, besökare och företag. Det framhålls att naturmiljöer, kultur och kulturarv har fått ökad betydelse för regioners innovativa utveckling och konkurrenskraft och att attraktiva livsmiljöer skapar förutsättningar för regional konkurrenskraft och sysselsättning.

Boverket är engagerat inom detta område. Exempelvis har verket för ett par år sedan med stöd av regeringsuppdrag utarbetat "Hållbara städer och tätorter i Sverige – förslag till strategi". Vidare har verket nyligen tagit fram en metodvägledning för analys av orter, av livsmiljön och av ortens roll i regionen, "Lär känna Din ort! – metoder att analysera orter och stadsdelar" (Bo-

verket februari 2006). Såväl attraktivitetsfaktorer som sådant som kan vara hot mot god livsmiljö och attraktivitet behandlas.

Boverket är även aktivt när det gäller utveckling av metoder för främjande av kustzonernas attraktionskraft och för en god hantering av exploateringstrycket mot dessa. Ett exempel på detta är att Boverket stödjer samverkan mellan fem bohuskommuner, Länsstyrelsen i Västra Götaland m. fl. med underlag om lämplig planeringsmetodik och i utvecklingen av sådan metodik. Projektet innefattar bland annat hållbar planering för besöksnäringen och landsbygdsutveckling. Boverket har förra året med stöd av regeringsuppdrag utarbetat rapporten "Vad händer med kusten? Erfarenheter från kommunal och regional planering samt EU-projekt i Sveriges kustområden". I denna rapport belyses utvecklingen i Sveriges kustområden utifrån EU:s rekommendation om integrerad förvaltning i kustzonen (Integrated Coastal Management, IZCM). Fokus i rapporten ligger på kommunernas översiktsplaner, på regionala strategier samt på EU-projekt.

Nedan under prioritet "Tillgänglighet", insatsområde "Ett utvecklat informationssamhälle" beskriver Boverket sitt breda tvärsektoriella samverkansprojekt "Planeringsportalen" och verkets medverkan i KTH-projektet "Centrum för hållbar kommunikation".

5.2 Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

I strategin lyfts det fram under "Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud" att den svenska regeringen delar det som Europeiska rådet understrukit i sina rekommendationer till Sverige vad avser bättre integration av svaga grupper på arbetsmarknaden, bland andra invandrare. Diskriminering och utestängning på arbetsmarknaden ska förebyggas och motverkas.

Boverket är utifrån sin instruktion och regleringsbrevet verksamt med insatser för att bryta boendesegregation och öka integrationen i boendet. Detta kan i sin tur bidra till bättre möjligheter att kunna vara tillgänglig på arbetsmarknaden. Boverket har utarbetat flera rapporter inom området, bland andra rapporten "Välkommen till bostadsmarknaden! En lägesrapport om integration" (Boverket, augusti 2005).

Vidare har det inom Boverket bildats en arbetsgrupp avseende "Stadsutveckling för integration", eftersom integrationsperspektivet behöver komma in på ett tydligt sätt i den övergripande fysiska planeringen och stadsutvecklingen. Även det regionala perspektivet på integrationsfrågorna uppmärksammas. Arbetsgruppen har verkat bland annat genom att hålla seminarier för kommuner, regionala organisationer och forskare.

Helt nyligen har verket tagit fram och till myndigheter och organisationer spritt broschyren "Vad är integration och vad är segregation?"

5.3 Tillgänglighet

5.3.1 Regionförstoring

Med hänsyn till den betydelse det har för Boverkets ansvarsområden kommenterar verket först prioriteringen "Tillgänglighet" med "Regionförstoring" och "Ett utvecklat informationssamhälle" som särskilt viktiga insatsområden.

Boverket har, alltsedan verkets s.k. Sverigevision utarbetades för ett tiotal år sedan, utifrån vikten av en långsiktigt hållbar utveckling, engagerat sig i behovet av regionförstoring och regionförstärkning med hjälp av utökad spårbunden trafik.

Bland annat mot bakgrund av den karaktär kommunikationslederna (vägar, järnvägar m.fl.) har som viktiga fysiska strukturer och som därmed behandlas i den fysiska samhällsplaneringen har Boverket engagerat sig i den centrala statliga nivåns arbete för hållbar regionförstoring. Verket har bland annat utarbetat rapporter med metodvägledning för planeringen i kommuner, regioner och vid länsstyrelserna. Nyligen publicerade verket rapporten "Arbete med regionförstoring Exempel från översiktlig planering i Ånge, Vallentuna och Hesingborg" (Boverket, januari 2007). Rapporten var ett led i myndighetssamverkan inom regeringens s.k. regionförstoringsuppdrag till SIKA (koordinator), Boverket, transportverken, NUTEK m.fl. De inom ramen för regeringsuppdraget mycket positivt samverkande myndigheterna utarbetade gemensamt rapporten "Samverkan kring regionförstoring Redovisning av ett regeringsuppdrag" (SIKA-rapport 2007:1). I denna rapport behandlas bland annat "Hinder och möjligheter med sektorsövergripande arbetsätt", "Planeringsförslag avseende myndighetsgemensamma insatser" och "Inventering av resurser och kompetenser". Även i regeringens tidigare uppdrag till NUTEK, Boverket m.fl. om att bidra till att stärka de regionala utvecklingsprogrammen behandlades i hög grad kommunikationsfrågor och fysiska kommunikationsstrukturer. Vidare samordnar Boverket samverkan mellan verket och transportverken i en särskild informell myndighetsgrupp, där Boverket är sammankallande.

Främjande av kollektivtrafiken är en viktig hållbarhetsfråga som främjar regionförstoring. Boverket är aktivt i detta arbete i samverkan med bland andra Banverket och Vägverket. Boverket har tidigare utarbetat rapporten "Planera för ökad kollektivtrafik!" (Boverket februari 2003).

Verket deltar i projekt "Den goda staden", som syftar till att göra en utveckling mot ett långsiktigt hållbart samhälle möjlig. I projektet samverkar Vägverket, Banverket, Boverket och Sveriges Kommuner och Landsting med tre större kommuner. Brister och frågeställningar som rör kollektivtrafikens roll och som hämmar såväl stadsutvecklingsambitioner som kollektivtrafikens utveckling har lyfts fram med inriktning på att förbättra samspelet mellan bebyggelse och kollektivtrafik. Bland annat förs behovet av bättre samordning av lagstiftning, planeringssystem och investeringar fram samt önskemål om en samlad stadspolitik.

Vidare samverkar Boverket i Vägverkets och Banverkets regeringsuppdrag ang. kollektivtrafikens utveckling – "Koll framåt". Bl.a. är Boverket aktivt

beträffande stadspolitiska frågeställningar, en i ökad utsträckning tillgänglig kollektivtrafik och lagstiftningsfrågor.

Som det framhålls i den nationella strategin ges förutsättningarna för regionförstoring och regionintegrering/regionförstärkning delvis av den offentliga sektorn bland annat genom investeringar i infrastruktur, bostadsplanering m.m. En viktig fråga för Boverket i detta sammanhang är att genom metodexempel främja samverkan och samordning i samhällsplaneringen mellan utbyggnad av kommunikationer och bostadsutbyggnad.

Boverket har redan för några år sedan med stöd av regeringsuppdrag - i vilket det bland annat konstaterades att en bristande bostadsförsörjning kan utgöra ett tillväxthinder - analyserat bostadsmarknaden i Skåne. Bland annat visade analysen att fler bostäder behövde byggas i regionen för att en positiv utveckling för näringsliv och andra verksamheter inte skulle försvåras.

I rapporten "Bo lokalt – planera regionalt!" (Boverket, mars 2004) samverkade Boverket med de fem länsstyrelserna i Mälardalen om regionalt perspektiv på bostadsförsörjningen.

Enligt regleringsbrevet för 2007 ska Boverket tillsammans med länsstyrelserna ta fram modeller för regionala analyser av bostadsmarknaden och stödjade länsstyrelserna i deras arbete med att verka för att kommunerna gör egna lokala bostadsmarknadsanalyser och tar fram riktlinjer för bostadsförsörjningen. Detta arbete pågår.

5.3.2 Ett utvecklat informationssamhälle

IT har visat sig vara en av viktigaste faktorerna för att ge produktivitet utveckling och tillväxt. Boverket är aktivt i en ytterligare utveckling av IT-lösningar inom samhällsplaneringen.

För närvarande genomför Boverket kontaktmöten med ett flertal andra myndigheter med utgångspunkt från det VINNOVA-stödda projekt "Planeringsportalen". Huvudtanken med Planeringsportalen är att underlätta sökandet efter planeringsunderlag, som är viktiga i samhällsplaneringen. Portalen ska också underlätta kontakterna mellan myndigheter och företag samt ge samtliga parter möjlighet att ta del av samma beslutsunderlag. För detta ändamål är en tvärspektoriell webbportal inom samhällsplaneringen som vänder sig till kommuner, län och regioner, företag och centrala myndigheter tänkt att skapas i samverkan. Utifrån en grundläggande plattform ska särskilda tjänster eller tillämpningar anpassade för olika planeringsnivåer och användargrupper kunna skapas. Det ska också bli möjligt för företag inom IT-branschen att koppla på kommersiella e-tjänster som utför olika typer av analyser på portalens information. Under 2008 startar version 1 av Planeringsportalen. Den ska innehålla ett basutbud av geografisk information från länsstyrelser och statliga verk, och i första hand stödjade arbetet med regionala utvecklingsprogram och översiktlig fysisk planering.

Boverket deltar också i det likaledes VINNOVA-stödda Centrum för hållbar kommunikation vid KTH, där syftet är att implementera och sprida helt ny informationsteknik. Det kan förväntas få stor betydelse för samhällsplaneringen och för Boverket som utlokaliserad central myndighet i verkets kommunikation med andra organisationer. Den nya tekniken förefaller kunna minska andelen fysiska resor och därmed främja ökad hållbarhet. Inom detta stora projekt behandlas även exempelvis frågor om bredband i gles- och landsbygd.

5.4 Strategiskt gränsöverskridande samarbete

Boverket deltar på regeringens uppdrag i övervakningskommittéer och beslutsgrupper inom det transnationella Interreg Östersjön respektive Nord-sjön samt följer Interreg Norra Periferin.

Verket har därmed engagerat sig i Interreg-projekten som behandlar samverkan om metodutveckling och spridning av goda planeringsmetoder för sektorsövergripande territoriell planering mellan nationella, regionala och lokala organisationer i de i Interreg ingående länderna.

För Boverket särskilt angelägna aspekter är hållbart utnyttjande av natur, naturresurser och kulturarv samt kustzonsfrågor. Det gäller också kommunikationerna mellan städer och tätorter, bland annat mellan de nordiska storstadsregionerna samt stad-landsamverkan. Boverket följer också planeringen av s.k. sjömotorvägar över Östersjön.

Boverket har i samarbete med Näringsdepartementet och NUTEK bidragit till att sprida erfarenheter från de många lyckade Interreg-projekten, bland annat genom ett välbesökt Interreg Forum i Stockholm förra året.

Verket arbetar för närvarande med regeringens uppdrag till verket om spridning av kunskap om Interreg i samverkan med bland andra NUTEK och länsstyrelserna. Uppdraget ska redovisas till regeringen vid kommande årsskifte.

Boverket kommer även fr. o. m. planeringsperioden 2007 – 2013 att vara representerat i övervakningskommittéer inom EU:s Mål 2.

Beslut i detta ärende har fattats av chefen för Samhällsbyggnadsdivisionen Micaela Schulman. I ärendet har deltagit chefen för Stads- och regionenheten Kerstin Hugne . Därutöver har Kajetonas Ceginskas deltagit i ärendet. Föredragande har varit Jan Gunnarson.

Micaela Schulman

Jan Gunnarson